

נשים שאננות

"לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעיתי"

ומדברי רש"י (ש) למדנו שמלבד חלקן בעולם הבא זוכות הנשים השאננות בעבור מסירותן אף לפרנסה בעולם הזה, כי זהו פירוש הפסוק "שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנה", כלומר, שלשווא משכימים בעלי מלאכה ועובדים עד שעה מאוחרת ביזע וביגיעה וכל זאת כדי להרוויח את פרנסתן, שהרי הקב"ה נותן מזונות ופרנסה לאשה שנידדה שינה מעיניה ושלחה את בעלה ללמוד תורה ללא שתעמול כמותם מצאת החמה עד "צאת הנשמה".

וראה בערוך השולחן (יו"ד סי' רמ"ו) שכתב, "אלו הנשים התומכות ידי בעליהן וידי בניהן שילמדו תורה זכותן גדול מאד ושכרן הרבה מאד, וכל שכן אותן הנשים העוסקות בפרנסה למען שיוכלו בעליהן לישב על התורה שעליהן נאמר אשת חיל מי ימצא ואשה יראת ה' היא תתהלל, ואוכלת פירותיה בעולם הזה והקרן קיימת לה לעולם הבא".

[ופשוט הוא שנשות האברכים שמוסרות נפש בעול הפרנסה כדי שבעליהן יוכלו ללמוד תורה, הרי הן ממש כשלוח מצוה על כל המשתמע מכך].

מדוע נמנעו הנשים בתחילה מלשיר את שירת

הים?

שכרן העצום של נשות ישראל עומד ביסוד שירתם על הים. כי הנה נאמר (שמות טו, כא) "ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים". והמפרשים נחלקו אם הנשים אמרו את כל השירה או רק את הפסוק הראשון. אך בין כך ובין כך הפסוק שמבטא את שירת הנשים הוא הפסוק העוסק בסוס ורוכבו, ויש להתבונן בעומק הקשר שבין הנשים לפסוק זה בייחוד.

וביאר הבית יצחק, שנשות ישראל ידעו שתכלית יציאת מצרים וקריעת הים היא כדי שיקבלו ישראל את התורה, ואם כן לשמחה מה זו עושה ומה להם כי ישמחו וישוררו בשעה שפטורות הן מלימוד תורה ולא יזכו לשכר העצום של לימוד התורה שעולה על שכרן של כל המצוות. אולם לבסוף נחה דעתן כי גם הן יכולות לזכות בשכר זה אם יסייעו לבעליהן ובניהן בלימוד תורה, שזה יחשב להם כאילו למדו ממש.

והראיה לכך שגם המסייע לדבר נחשב כעושה המעשה היא מהסוס שאף הוא טבע בים יחד עם רוכבו, ולכאורה מה חטאו? אלא שמכך מוכח שהמסייע לדבר נחשב כעושהו, ומידה טובה מרובה ממידת הפורענות פי כמה וכמה. ומשכך - "ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה".

וזהו שנאמר בשיר השירים (א, ט) "לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעיתי", כי כשם שמעשהו של הרוכב המצרי נזקף אף לסוסו, כך לימוד התורה של הבעל נזקף אף לזכותה של רעייתו הצדקנית העמלה בכל מאודה למען צמיחתו ועלייתו הרוחנית.

השאננות על פי רוב איננה תכונה טובה, ובודאי כשמדובר בעבודת ה'. האדם על אף מעשיו הטובים וזכויותיו הרבות אינו יכול לשקוט על שמריו ולהיות בטוח שיזכה להיות בן העולם הבא ללא עבודה רוחנית מתמדת ורציפה. וכבר לימדנו זאת חז"ל באמרם "מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת". כי המושגים "טירחה" ו"שאננות" אינם יכולים לדור יחד בהיותם הפוכים בתכלית זה מזה. ה"שאנן" לעולם לא יטרח, כי אין הוא שואף ומבקש שום השגה רוחנית, וה"טורח" לעולם לא ידע אדישות מהי, כי שמא אין די במה שטרם כדי לזכות לחיי העולם הבא.

ברם, אם כן קשה כיצד יתכן שהנביא ישעיה בבואו לשבח את נשות ישראל אמר (ישעיה לב, ט) "נשים שאננות קומנה שמענה קולי", והרי השאננות איננה שבח ומעלה?

התשובה לכך נעוצה בחלקו השני של הפסוק - "בנות בוטחות האזנה אמרתי", שדרשו בו חז"ל (ברכות יז, א) "גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים יותר מן האנשים", ופירש רש"י "גדולה הבטחה - שהרי קראן שאננות ובוטחות". כלומר, שלנשות ישראל הצדקניות יש הבטחה מיוחדת מהקב"ה שיזכו לחיי העולם הבא, ובודאי שמי שקיבל הבטחה מאיתו ית' יכול להיות שאנן ושלי, ומכאן נובעת שאננותן של נשות ישראל.

ואמנם לא כל אשה זוכה להבטחתו של בורא עולם שתזכה לחיי העוה"ב. ועל כן דרשו שם "נשים במאי זכיין לעלמא דאתי" [גירסת המהרש"א ע"פ הילקוט], באקרוי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנווי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן". כלומר, שאת ההבטחה להיות מבנות העולם הבא מקבלת רק אשה המביאה ומגדלת את בנה לתלמוד תורה ומסייעת לבעלה ללמוד תורה. ונמצא ש"נשים שאננות" הן אותן נשים שטרחו ויגעו ועמלו כדי שבניהן ובעליהן יגדלו ויתעלו בתורה ["מאחורי כל אדם גדול עומדת אשה גדולה"]. ולעומת האיש שגם לאחר טרחתו ועמלו אינו מובטח שיזכה לעולם הבא, הרי שלאשה יש הבטחה שאם תסייע לבעלה ולבניה תזכה בוודאות להיות בת העולם הבא. ומה גדולה ועצומה זכותה של אשה זו.

החיבה העצומה שמחבב הקב"ה את בנותיו

המוסרות נפש למען תורת בעליהן ובניהן

צא ולמד עד היכן מגיעה מעלתה של אשה המוסרת נפש עבור לימוד התורה של בעלה מדברי חז"ל (יומא עז, א) "כן יתן לידידו שנה - אלו נשותיהן של תלמידי חכמים שמנדדות שינה בעולם הזה וזוכות לעולם הבא". כי בפסוק זה שמעיד על מה שנותן ומעניק הקב"ה ל"ידידיו" יש שבח עצום לנשים אלו שנקראו "לידידו" מלשון ידידות וחובה. ועוד, שזכות למה שנאמר אחר כך - "הנה נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן". ללמדך עד כמה מחבב הקב"ה את בנותיו החסודות שמתאמצות ומוסרות נפש למען גידול בניהן בדרך התורה ולמען עלייתם הרוחנית של בעליהן.

היכלה של בתיה בת פרעה

והנה בספר **קב הישר** (פני"ד) הביא **מהזוה"ק** (פ"ר שלה) **שיש היכל בשמים** שמייוחד לבתיה בת פרעה, ורבבות נשים צדקניות נמצאות עימה שם, ולכל אחת ישנו מקום מיוחד להתענג בעונג גדול. וג' פעמים ביום מכריזים "הא דיוקנא דמשה נביאה מהימנא אתי", ואז יוצאת בתיה למקום אחר אשר פרוכת פרוסה שם ורואה דרך הפרגוד את דיוקנו של משה, ואומרת "זכאי חלקי שגידלתי נהורא דא". ונקראות הנשים שיושבות עימה "**נשים שאננות**".

ונמצא שנשותיהן ואימהותיהן של התלמידי חכמים ובני התורה שנקראות "נשים שאננות" ואשר הובטח להם העולם הבא, נמצאות בהיכלה של בתיה בת פרעה.

ונראה בביאור הענין כי כידוע בתיה היתה אחת מאלו שזכו להיכנס לגן עדן בעודן בחיים. ובודאי שהדבר מעיד על צדקותה. אך מלבד זאת נראה שעיקר מה שזיכה אותה לכך הינה העובדה שהיא זו שהצילה וגידלה את משה רבינו מוסר התורה, שכל התורה שנלמדת בעם ישראל לדורות נזקפת לזכותו וממילא אף לזכותה. וזכויות עצומות אלו הם שעמדו לה לזכות לכך.

ולכן הנשים היושבות עימה הם אותן נשים שאננות שאף הן דומות לבתיה בכך שגידלו והצמיחו בעשר אצבעותיהן ובדמעות רבות בנים ובעלים תלמידי חכמים ויראי ה'.

סדר נשים נקרא "חוסן" על שם החסידות של

הנשים השאננות

ובדרך דרוש יש להוסיף כי כידוע נקרא סדר נשים בשם "חוסן" (ע"פ שבת לא, א) שהוא מלשון כח וחוזק וחסינות. ואכן כמבואר במאמר זה הרי שהחסינות **מובטחת** לנשים השאננות שזוכות לעולם ומלואו בזה ובבא. וחז"ל כינו דוקא בשם זה את הסדר העוסק בעניינים הקשורים לנשים כדי להנציח ולפרסם את מעלתן הרמה של נשים אלו.

”כשהיא זוכה נחשב זכותה לבעלה גם כן”

ואמנם, מנשות יוצאי מצרים למדנו שלא רק שזכויות הבעל נזקפות לאשה, אלא שאף זכויות האשה עומדות לבעל. וזאת כפי שכתב המבי"ט בספר בית אלקים (שער התפילה פי"ד) **"וכשהיא זוכה נחשב זכותה לבעלה גם כן**, כמו שאמרו חז"ל בזכות נשים צדקניות יצאו ישראל ממצרים, כי צדקתן נחשבה להם". [וכן כתב **האלישיך** (שמות ל, יג) שהגברים שחטאו בעגל זכו לתיקון בעבור נשותיהן **"כי זכות נשים צדקניות גם את נפשות בעליהן תקנו"**].

ולדברי המלבי"ם (פסי' כא) זו הסיבה שהתורה הדגישה וסיפרה אף על שירת הנשים, כי הגאולה וניסיה אירעו בזכותן ולכן בדין הוא שיתייחד מקום לשירתם כדבר העומד בפני עצמו, ולא בכלל שירת הגברים שלא נגאלו אלא בזכות נשותיהן.

וכן כתב הכלי יקר (במדבר ג, לט) שלא רק שבזכות הנשים נגאלו ממצרים, אלא שאף את הגלות עצמה לא היו מצליחים לעבור ולשרוד ללא הטובות הרבות שגמלו נשות אותו הדור עם בעליהן.

וכי מנין היה לישראל תופים ומחולות במדבר ?

הכח המניע של הנשים הצדקניות בישראל מאז ומתמיד היה כח האמונה שיקדה בהן בעוז מבעד לחשכת הגלות. והן הן הדברים

אף ביציאת מצרים וכפי שכתב רש"י (פס' כז) "ווצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות- מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים". ומקורו מדברי המדרש (ילקו"ש שמות פט"ו רמז רנ"ג) "ותקח מרים הנביאה את התוף בידה. וכי מנין היה להם לישראל תופים ומחולות במדבר? אלא שהצדיקים מובטחים ויודעים שהקב"ה עושה להם נסים וגבורות ביציאת מצרים והתקינו להם תופים ומחולות". כלומר, שאמונתם של הנשים היתה כה גדולה עד שלמרות שלא ידעו מה צופן להם העתיד היו בטוחות שהקב"ה יעשה להם נסים גדולים, ולכן היה כל כך פשוט בעיניהן שיהא להם צורך בתופים וכלי שיר כדי לשמוח ולהודות לה'.

וכתב **האבודרהם** (ברכות ק"ש שלאחריה) שאכן **שמחת הנשים בשירת הים היתה גדולה יותר משל הגברים**, וכנגד זה תקנו לומר "משה ובני ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה", כי "ענו שירה בשמחה רבה" הוא כנגד שירת הנשים שנאמר בה לשון עניה- "**ותען** להם מרים", ושוררו אותה הנשים בשמחה רבה בתופים ובמחולות.

[ויש בנותן טעם להביא את דברי **הסמ"ק** (ווי"ד רלד- סב) שאשה שנדרה שלא לשמוע שירים, יכול בעלה להפר נדר זה כיון שהוא נדר עינוי נפש, **כי עינוי יש לנפש האשה כשאינה שומעת שירה**].

נשות ישראל מתנכות את בני ביתן לראות בכל

דבר מִן ומתנה מאת ה'

ואף בהמשך הפרשה פוגשים אנו באמונתן של נשות דור דעה בהשני"ת. כי הנה נאמר במן (שמות טז, לא) "ויקראו בית ישראל את שמו מן", וביאר הרש"ר הירש ש"בית ישראל" אלו הנשים, שהן אלו שנתנו למן את שמו [כי אצל האנשים לא נאמר שכינוהו בשם אלא ששאלו זה לזה "מן הוא?"]. וכתב שם- "בית ישראל אלו הנשים שעליהן מושתת המשפחה ומסכת חיי הבית, והן קראו את שמו מן- מנה שניתנה מיד ה'. כי הנשים היו הראשונות שהשכילו להכיר במן את מתנת ה' הנותן לאיש את פרנסתו כדי צרכו", ועל כן קראו את שמו מן כדי שבכל פעם יעורר שמו את ההכרה בחסדי ה' שהעניק להן מתנה זו.

וזהו כוחן של נשות ישראל בכל דור ודור להדריך את בני ביתן כיצד לראות על כל צעד ושעל את האמונה בהשי"ת, מתוך אמונה חושית, עד שכל ענין הוא בבחינת ה"מ"ן - מנה ומתנה מאת ה'.

ועל כן מצינו שבכל גאולה היה חלק חשוב לנשים אם בחנוכה ואם בפורים, ואף הגאולה העתידה לא תהא אלא בזכות הנשים וכמבואר במדרש (מדרש זוטא רות פר' ד') **"אין הדורות נגאלים אלא בזכות נשים צדקניות**, שנאמר **"זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל"**, לבני ישראל לא נאמר אלא לבית ישראל **אלו הנשים"**.

מתן לבת המערכת: אודיעין עילית, מסילת יוסף 3/10

© 153-89744220 :op@ 08-9744220 's@

רננה רותם | rinuna@shtaygen.co.il | 052-5222222

לתיאום דעות ושיעורים נא ליצור קשר בהתאם

קורא נכבד! עלון זה מופץ בעותקים רבים בארץ ובעולם, אם ברצונך לזכות בהפצת תורה לאלפי קוראים מידי שבת בשבתו,

ולהקדיש את העליון למשך חודש או שנה או באופן חד פעמי לברכה להצלחה ולרפואה או להבדיל לע"נ

גא פנה לפרטים בטל' 050-4191861 או 08-9452903

לע"נ ר' בנימין בן משה זצ"ל
ומרת סרח (שרה) בת רחמה ע"ה
ומרת צביה בת סרח ע"ה

לע"נ אהרן בן יחיאל מעבירי ז"ל
ומרת רחל בת סאלחה ע"ה
ומרת נאז'ה בת תאג'ה ע"ה

להצלחת ר' יהודה דגגה ומס'.
ולע"נ אבלין בת איבון ע"ה.
ומאזר בן עביה ז"ל.

להצלחת
ר' יצחק ודייזי רבקה קקון וילדיהם.
ולרפואת ברוך בן אליס הי"ו.